

17. Смирнов Ник. Л. Сейфуллина. Перегной. 1923 / Ник. Смирнов // Красная новь. – 1923. – Кн. 4. – С. 372.

18. Фёдоров-Давыдов. Мариэттта Шагинян. Перемена. Пыль. Л. 1924 / Фёдоров-Давыдов // Печать и революция. – 1925. – Кн. 1. – С. 282-283.

19. Юргин Н. Бор. Пильняк. Машина и волк. Книга о коломенских землях, о волчьей сыти и машинах, о чёрном хлебе, о рязани-яблоке, о России, Расее, Руси, Москве и революции, о людях, коммунистах и знахарях, о статистике Иване Александровиче Непомнящем, о многом прочем, – написанная 1923 и 24-м годами. Мпр. 1925 / Н. Юргин // Красная новь. – 1925. – Кн. 10. – С. 284-285.

І. С. Білоконенко,
канд. філол. наук, старший викладач

«EPITHALAMION» Е. СПЕНСЕРА – ОДА ЩАСЛИВОМУ ДНЮ

У статті розглянуто реценцію жанру епіталами у творчості Е. Спенсера. Установлено, що Е. Спенсер написав свою «Epithalamion» під впливом Сапфо та Катулла. Автор описує основні мотиви, теми і художні образи весільного гімну «Epithalamion» Е. Спенсера, доводить зв'язок гімну з сонетами «Amoretti».

Ключові слова: Е. Спенсер, «Epithalamion», жанр епіталами, «Гіменей», весільний гімн, «Amoretti».

В статье рассмотрена реценция жанра эпиталамы в творчестве Э. Спенсера. Установлено, что Э. Спенсер написал свою «Epithalamion» под влиянием Сапфо и Катулла. Автор описывает основные мотивы, темы и художественные образы свадебного гимна «Epithalamion» Э. Спенсера, доказывает связь гимна с сонетами «Amoretti».

Ключевые слова: Э. Спенсер, «Epithalamion», жанр эпиталамы, «Гименей», свадебный гимн, «Amoretti».

The article considers the reception of the genre of epithalamium at the works by E. Spencer. It was found that E. Spencer wrote his «Epithalamion» under the influence of Sappho and Catullus. The author describes the main motives, themes and artistic images of the wedding hymn «Epithalamion» by E. Spencer, establishes the connection between the hymn and sonnets «Amoretti».

Key words: E. Spencer, «Epithalamion», the genre of epithalamium, «Hymen», wedding hymn, «Amoretti».

«Epithalamion» (1595) стала одним із величніших шедеврів англійської літератури. Ця весільна пісня, написана Едмундом Спенсером, насичена гармонією, сповнена щастям і захопленням, є оповіддю автора про день свого весілля. Сонети «Amoretti» та шлюбний гімн «Epithalamion» були весільним подарунком поета наречених: у червні 1594 р. він заручився з Єлизаветою Бойл, і саме з коханням до неї пов'язується створення «Amoretti» та «Epithalamion».

В літературознавстві є різні підходи щодо інтерпретації прямого зв'язку між «Amoretti» й «Epithalamion». Усупереч довго існуючим думкам (наприклад, Х. Джонса, Дж. Хаттона, Дж. Левера), «Epithalamion» не є випадковим включенням до видання з сонетами, а зводить воедино головні теми сонетів. Так Х. Джонс вважає, що «Amoretti» не можуть мати прямого зв'язку з «Epithalamion», і дама в сонетах не обов'язково Бойл, і хто вона – невідомо [3, с. 337]. Дж. Леверстверджує, що в «Amoretti» Леді надто непослідовна, тож сонетарій – це поєднання поезій про різних дам, тому «Epithalamion» не може бути продовженням «Amoretti» [5, с. 120]. Схожу думку про «декількох дам» висловлює і Р. Келлоуг [4, с. 139]. Водночас є підхід, започаткований у 60-ті роки ХХ ст. роботами В. Клемана, М. Рествіга, А. Фаулера, які стверджують, що «Epithalamion» – твір, написаний за вивіреним планом, з продуманою композицією, з логічним зв'язком з «Amoretti», тому немає причин, вважає І. Бурова, говорити про інше: настільки достовірно виглядає ця історія [1, с. 447]. Отже, сучасне українське літературознавство ще потребує комплексного аналізу поетичної складової гімну, тим більше, що у вітчизняних історико-літературних розвідках усвідомлюється значущість творчого надбання Спенсера в літературному процесі англійського Пізнього Відродження.

Актуальність нашої роботи зумовлена необхідністю вивчення творчості Едмунда Спенсера, зокрема гімну «Epithalamion», як вагомого художнього тексту, що виявляє риси творчого експерименту митця в контексті придворної культури елизаветинської епохи. **Основна мета дослідження** полягає у висвітленні художньо-естетичних особливостей гімну «Epithalamion» Е. Спенсера. Поставлена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: дослідити рецепцію літературного спадку жанру епіталами у Спенсера, розглянути художні образи гімну, проаналізувати основні мотиви, теми і художні засоби «Epithalamion».

Назва гімну походить від лат. *epithalamium* – «епіталама, весільна пісня». Епіталама, як жанр, отримав літературне оформлення в поезії VIII-VI ст. до н. е. Родоначальницею жанру вважається давньогрецька поетеса Сапфо (VII ст. до н. е.), яка внесла у свої гімни особистісний відтінок, красномовно зверталася до конкретних людей, шукала індивідуальні риси в кожному весіллі, яке оспівувала. Завдяки їй епіталама отримала свої жанрові ознаки: тематичне співвіднесення з днем шлюбу, вірш оповідає про подію, яка відбувається в момент мовлення; похвали молодим, висловлення радості з приводу їхнього щастя й одруження, добрі побажання, наявність оповідача, від імені якого ведеться розповідь і який є розпорядником на подіях шлюбного дня. Аристофан використовував весільні пісні в комедіях «Мир» і «Птахи». Гімн супроводжувався вигуками: «О, Гіменей». (Гіменей – прекрасний юнак, син Аполлона і Калліопи (музи епічної поезії)). За переказами, цей співак і музикант раптово помер під час виступу на весіллі Діоніса (варіант: утратив голос). У пізніших версіях переказів Гіменей – бог кохання, освяченого релігією і законом. На розписах зображувався у вигляді голого юнака з палаючим факелом в одній руці та весільним вінком у другій. Пісня на його

честь була названа «Гіменей». Із Стародавньої Греції епіталама прийшла в римську літературу. Римський автор Катулл (87-54 рр. до н. е.) складав тексти, де поет виступає то як розпорядник урочистості, керівник хору, то як гість, то як привілейована особа. Катулл – автор кількох зразків цього жанру в римських і грецьких декораціях. Він послуговується вишуканою мовою поряд із народним піснями, уживає архаїчну лексику і придумує слова сам, у цьому Катулл відчував себе новатором. Сімейні почуття «прориваються» в його віршах, поет сприймає шлюб як священний, який скріплений обрядами і який опікають боги. Катулл із захватом описує шлюбні обряди, сприймає шлюб як продовження роду, що для античної людини було надзвичайно важливим [2, с. 155-207].

Європейське середньовіччя сприйняло жанр епіталами від античності, проте епіталами цього часу була схожа на безбарвну релігійну поему, далеку від життєрадісної весільної пісні Сапфо. І лише в XV ст. відбулося повернення до античної традиції в написанні гімну нареченим. Перша епіталама італійською мовою належить перу Б. Тассо, з'явилася вона в 1531 році. Кращим із поетів цього часу був італієць Дж. Понтано, який присвятив два зі своїх віршів весіллям власних дочок і тим самим повернув епіталамі той особистісний фон, який був у Сапфо. Завдяки вмілому вживанню античних розмірів, він отримав прізвисько «воскреслий Катулл». Французькою епіталами писав К. Маро, який присвятив два вірша весіллям принцес. П'єр Ронсар також зробив свій внесок у поширення епіталами як жанру французької лірики, звернувшись до нього в 1548 році. З часів Плеяди епіталама стала популярним жанром французької придворної поезії. Англійською мовою весільні гіменестичні вірші з'явилися лише в елизаветинську епоху. Спенсерівська «Epithalamion» вважається третьою в історії англійської літератури за часом створення, після перекладних віршів з іспанської Б. Янга й оригінального вірша Ф. Сідні, який написав у жанрі епіталами третю еклогу «Аркадії». Сідні наслідував пасторальну традицію Феокрита й оспівував вигадане весілля. Завдяки трактату Дж. Патнема «Мистецтво англійської поезії», було встановлено «рекомендації» поету, який писав епіталаму: допускалося оспівувати і вигадане, і реальне весілля, розсипати компліменти нареченому і нареченій, описувати найважливіші події весілля.

Спенсер писав свою «Epithalamion» під впливом Сапфо і Катулла. Закохані – не вигадані й умовні персонажі, а реальні люди – сам автор та Єлизавета Бойл, також мова йде про конкретний день – 11 червня 1594 року. Спенсер виступає і в ролі нареченого, і в ролі поета, який бачить усі події своїми очима й описує їх, і в ролі церемоніймейстера, упорядника, постановника всієї цієї урочистості. Поет висловлює похвали молодим і радість з приводу одруження, говорить їм добрі побажання на майбутнє й, одночасно, сам є героєм весільної оди. При створенні поезії автор широко використовує традиційні образи – Гіменей, Грацій, німф, муз, які грають роль дружок нареченої, славить її красу й невинність, скаржиться на неспішне згасання дня й повільний прихід ночі кохання і т. ін.

Зв'язок між «Amoretti» й «Epithalamion» можна бачити, якщо

проаналізувати останні строфи «Epithalamion», де поет звертається до свого творіння, називає його «пам'ятником і прикрасою» Леді: *SONG made in lieu of many ornaments, / With which my love should duly have bene dect, / Which cutting off through hasty accidents, / Ye would not stay your dew time to expect, / But promist both to recompens, / Be unto her a goodly ornament, / And for short time an endlesse moniment* [6, XXIV, с. 1-7].

Ці вірші – найголовніше «оздоблення» його Леді: Спенсер написав їх після багатьох інших (ймовірно, це сонети). Цикл «Amoretti» завершується розлукою, а під *many ornaments* насправді розуміються ті сонети циклу, які повинні були б бути написані на честь возз'єднання закоханих. Однак вони не вийшли у світ, і замість них поет створює «Epithalamion». Цикл сонетів чітко фіксує той час, коли розвивалося кохання: новий рік (IV), весна (XIX), пройшов рік (LX), прийшов новий рік (LXII), Великдень (LXVIII), весна (LXX), але після розлуки час наче обривається. Початок «Epithalamion» ніби підхоплює тему LXXXIX сонета – поет порівняє себе з Орфеєм, який загубив Еврідіку (у стансі I «Epithalamion» він говорить, що буде співати сам для себе, і йому дадуть відповідь ліси [6, I, с. 16-18]. «Epithalamion» народжується через сум за Леді, яка наяву відсутня, магією музики свого вірша поет хоче викликати її образ у своїй душі. Неодноразово в сонетарії говорилося про образ Леді, що живе в душі, в уяві героя (VIII, XX, XVI, LI, LXI). Сонет LXXXVIII передвіщає втрату образу Леді, сонет LXXXVIII говорить про розлуку з реальною дамою, коли її образ розтанув, розчинився, зник, і закоханий не може його відтворити. Поет не пояснює причину цієї кризи, не говорить, що відбулося. Автор в «Epithalamion» хоче пережити розлуку й біг часу, «витягнути» образ Леді з темряви, коли не буде Ночі, хоче викликати силою уяви день весілля – блискучий і щасливий, осяяний сходом сонця. Погляд поета спрямований у Всесвіт, він долучається до його гармонії, насичується його енергією. Це ідея поета-мага, яку втілював Орфей. Мистецтво Орфея було таким, що він не тільки чарував співом, але і приборкував ним диких тварин, зсував скелі, схиляв дерева. Він здатен повелівати силами природи, що підкреслює його статус легендарного героя та мага. Поет-маг уявою творця схожий із силами природи і створює образи через її посередництво і сприяння. Ця обставина наголошує на сакральному змісті уподібнення епіталами Спенсера із творчістю Орфея. Спенсер порівнює себе з магом, який має владу над природою і який до сил природи апелює.

Зовнішня реальність «Epithalamion» - це зміна часу доби, руху планет, часу взагалі (і автор це чітко фіксує). «Amoretti» закінчується метафоричною темою ночі – це розлука (LXXXVIII), образом дами, що розчинився. І «Epithalamion» починається ніччю й ніччю закінчується. Образ Ночі в поета надзвичайно важливий. Її зловісні і страшні «постаті» загрожують сяйву дня, додаючи драматизм і тривогу. Сонце виникає з ночі і в ніч повертається. Ніч – це джерело цього Дня та його завершення, потенційно – це зникнення в ніщо. Ритми природи поет узгоджує з символікою чисел – уява рухається разом із рухом світил, як Ніч змінює День, а День – Ніччю. День і Ніч, що вказують на рух невблаганного Часу, для людей Відродження були руйнівними

елементами.

Думка поета слідує за рухом Сонця, його погляд звернений до небес. Поет спостерігає за рухом Сонця і світил від перших променів до моменту, коли на небі з'явиться Геспер. Світ поеми можна уявити у вигляді концентричних областей – у центрі знаходяться молоді, їх оточує місто, за яким проглядаються ліси, поля, ріки, гори. Світ природи вписується в коло міфологічних образів, і над усім домінують християнські Небеса – Храм. Така топографія покликана підкреслити гармонічний характер шлюбного союзу. У цьому процесі також важливим є числове позначення (кількість строф – 24, кількість рядків – 365) – поема стає символом будь-якого, а не конкретно цього року. Структура «Epithalamion» виражає її спорідненість із математичним порядком Всесвіту, її устроєм і покликана виявити надмагічні сили поета-мага.

З перших рядків поеми Спенсер звертається за порадою до муз (що було традицією для епічних поетів – Гомера, Вергілія, Аріосто, самого Спенсера в «Королеві фей», де він наслідує зачин «Енеїди» Вергілія). Він дякує їм за натхнення, з яким вони допомагали в його поетичній щоденній праці. Сам стиль – високий та урочистий, чим автор надає епіталамі величі епічної поеми, що оповідає про видатні діяння великих героїв. Автор прописує всю тональність і тривалість дня, починаючи зі святкового ранку. Поет фіксує час – оповідь рухається від того моменту, коли з темряви ночі з'являються перші промені сонця. Виникає відчуття руху космосу, світу, планет, динаміки, і з цими образами входить тема часу.

Образ нареченої оточується міфологічними паралелями – вона в центрі Всесвіту, їй повинні служити і поклонятися не лише музи, але й наяди, дріади, океаніди (міфологізована вся тріада) – молода ніби казкова істота, оточена поклонінням німф і силами природи. У такому піднесеному ключі, ідеалізовано Спенсер описує і королеву в еклозі «October». Звертання до міфологічних істот є особливим знаком поваги до нареченої: поет пропонує їм принести найкращі гірлянди для прикраси молодої, а говорячи про лілії і троянди, автор натякає на кольори Тюдорів (символізм лілії і троянди повторюється, як і в «Amoretti»): *And let them also with them bring in hand, / Another gay girland / my fayre love of lillyesand of roses, / Bound true love wize with a blew silke riband* [6, III, с. 5-8]. Значна частина «Epithalamion» є урочистим виголошенням щирого бажання зустріти пробудження нареченої. Нарешті вона прокинулася. Цей момент нагадує опис пробудження богині Аврори. Образ нареченої оточений світлом, сяйвом, це той самий прийом, що використовує автор при описі Леді в «Amoretti». Поет акцентує увагу на сяйві її очей. Вони порівнюються з Геспером: *and her fayre eyes like stars that dimmed were / With darksome cloud, now shew theyr goodly beams / More bright then Hesperus his head doth rere* [6, VI, с. 2-4]. Геспер – улюблений образ античних поетів: Гомера, Вергілія, Катулла. Можливо, порівняння очей дами з Геспер було підказано епіталамою Катулла. Спенсер звертається до Геспер і в «Королеві фей».

Станси IX і X своїми стилістичними прийомами, мотивами й образами нагадують опис Леді в «Amoretti». Автор акцентується на спокійній вдачі,

почутті гідності, смиренні нареченої, використовує мотив її ангельського походження, уподібнює Діані. Порівняння дами з цнотливою Діаною – це персоніфікована невинність. Спокійним кроком виходить вона зі своєї спальні. Її біле вбрання свідчить про незайманість, біле – це колір чистоти, цнотливості: *Clad all in white, that seemes a virgin best. / So well it he rbe seemes that ye would weene / Some angell she had beene* [6, IX, с. 4-6]. Перли, які прикрашають її волосся, також символізують про чистоту і святість. В описі зовнішності й одягу нареченої явно простежується авторський повтор: і в мотивах саява, блиску, і в гамі кольорів, і в образах для метафоризації, і в акцентуації уваги на певних зовнішніх ознаках. Говорячи про волосся, поет удається до канонічного «золотого» кольору: *her long loose yellow locks lyke golden wyre*, блиску яким додають перли *perling flowers*. Одяг нареченої автор порівнює з золотою мантиєю, коронованою гірляндою зелені, так що вона походить на Королеву Дів: *Doe lyke a golden mantle her attyre, / And being crowned with a girland greene, / Seeme lyke so metayden Queene* [6, IX, с. 9-11]. Сяйво золота й мерехтіння перлів створює царствену величність портрета. Здається, що автор свідомо наголошує на царственості дами і, можливо, натякає на Єлизавету-королеву.

Портрет нареченої у стансі X дублює образи, які були використані в портреті Леді в «Amoretti». Щира тональність захоплення її красою, рівній якій немає серед молодих городянок, переходить до конкретики зовнішності. Усі метафори цього опису відповідають канонам високої любовної лірики і виражають красу дами через базові кольори й об'єкти, з одоративним, смаковим і тактильним складовими: *Her goodly eyes lyke Saphyres shining bright, / Her forehead yvoryw hite, / Her cheekes lyke apples which the sun hath rudded, / Her lips lyke cherryes charming men to byte, / Her brest like to a bowle of creame uncrudded, / Her paps lyke lyllyes budded, / Her snowie necke lyke to a marble towre, / And all her body like a pallace fayre* [6, X, с. 5-12]. У стансі застосовано улюблений авторський принцип: перерахування в паралельних конструкціях. Це портрет – у дусі і стилі того часу, зі стійкими і традиційними образами. Тіло нареченої, як храм, це також образ, характерний для Спенсера (у другій книзі «Королеви фей» він висловлює свою думку про гармонію через зображення людського тіла як замка). Але навіть попри нагромадження стилістичних засобів, у стансі немає лестощів. Поет говорить як закоханий чоловік, який може дозволити собі захопливу інтонації й урочисті слова щодо коханої. Можна визначити інтимний характер деяких метафор, а стансу взагалі властива відкрита чуттєвість, навіть еротизм.

Як і Катулл, Спенсер поставив здійснення шлюбного церковного обряду в центр «Epithalamion». Центральну групу – станси XII і XIII – можна назвати «вінчальними». Це кульмінація поеми, адже все, що відбувалося до подій у храмі і після нього, є залежними фактами: закоханий чоловік спрямовував свої залицяння до Леді задля шлюбу, вінчання відкриває нові шляхи для розвитку їхніх почуттів. Рядки цих строф звучать і радісно, і триумфально.

Наступні станси, XIV, XV, XVI, – це гімн Богу Бахусу, який звеселяє гостей на весільній трапезі. Це нетерпляче очікування героя, коли завершаться

весільні обряди, згасне день – і прийде ніч кохання. Ось герой оспівує веселий бенкет, що є своєрідною прикрасою щасливого дня. Він наголошує на здійсненні мрій: *Now al is done; bring home the bride againe,/ bring home the triumph of our victory,/ Bring home with you the glory of her gaine* [6, XIV, с. 1-3]. У стансі багато повторів слів, що передають стан радості й урочистості (*triumph, victory, glory, joyance, joyfull*), накопичує емотивні епітети. Поетові делеговані функції оповідача та церемоніймейстера, який приймає безпосередню участь у весільних подіях і керує діями присутніх гостей. Тому він спрямовує процес «коронування Бога Бахуса і Гіменея», для чого використовує лексеми *poure* і *sprinkle*, закликаючи присутніх бенкетувати, пити досхочу вино, без міри наливати його в животи.

Зі стансу XVII Спенсер делікатно говорить про радість возз'єднання закоханих. Автор вітає ніч, відкриваючи строфу зверненням до неї. Ця ніч буде особливо умиротвореною: *But let the night be calme and quiet some, / Without tempestuous storms or sad afray* [6, XVIII, с. 13-14]. Спенсер удається до алюзії, щоб пояснити, якою величною вона буде, згадавши міф про народження Геркулеса. Автор порівнює себе з Юпітером, а наречену з Алкменою, результатом стосунків яких було народження славного героя. Станс XIX за поетичною структурою схожий на молитву: він сформований синтаксичним і лексичним повтором. Поет просить убезпечити молодих від негативних емоцій і форм їхнього вираження. Тому просить, щоб цієї ночі не було ні жалісних криків, ні сумних сліз (*lamenting cryes, nor dolefull teares*), щоб жодне зло не відбулося цієї ночі; не з'явилися страхи (*false whispers breeding hidden feares*), бо вони здатні зруйнувати життя вдаваними сумнівами та незрозумілими підозрами. Ніякий прояв зла не повинен потурбувати молодих, а сили небесні, які освятили шлюб, захистять їх. Увесь станс говорить про небезпечні сили, що лякають людей уночі. Завершується цей ряд метафорою похмурого звукового акорду, що контрастує з радісним акордом пташиних голосів, який звучав на початку епіталами.

У стансі XXI поет звертається до богині Цинтії, чим надає тексту поетичності: її образ був одним із найулюбленіших у поетів-єлизаветинців. Возвеличуючи богиню, яка допомагала йому в любовній ситуації, захоплюючись її красою, він просить найпрекраснішу з богинь не ревнувати, бо вона й сама колись була закохана. Автор використовує алюзію на міф про Ендіміона, образ якого також був цікавим єлизаветинським поетам і драматургам. Поет молить її про потомство: *Encline they will t'effect our wish full vow / and the chast wombe in forme with timely seed / that may our comfort breed* [6, XXI, с. 14-16]. І це логічно, адже «Ерithalamion» сприймається як глибоко особистий твір, що представив бажання автора мати нащадків. У здійсненні цього бажання поет шукає підтримки і в інших вищих сил, прагне покровительства Юнони – богині шлюбу та народження. Герой називає її «величною», адже саме вона стежить за законами шлюбу: *With sacred rites hast taught to solemnize:/ And eeke for comfort oft encalled art* [6, XXII, с. 3-4]. Вона може дати своє благословення молодим на вічний союз. Поет шукає підтримки й у прекрасного Генія – божества-покровителя чоловічої сили. Він стоїть із

весільними квітами в руках біля ліжка молодих, підтримуючи солодку радість їхньої любові та щасті, «поки вони не принесуть потомство родюче» (*Till they bring forth the fruit full progeny*) [6, XXII, с. 14].

У фінальних стансах звучить звернення автора до християнських небес, його думка розвивається за наростаючою, із градацією. З'являються образи небес як храму богів, до яких лине молитва автора про нащадків. Думка поета про Час – це думка про безкінечний його рух, який усе зводить у ніщо і з ним усе народжується знову. Зміна дня і ночі, сонця і місяця, пів року – це рух Часу. Але за смертю йде життя, оновлення, яке Час також дарує людям. Схід сонця завжди розсіює морок ночі – це натяк на акт творіння (*Let there be light*). Усі події автор уписує в картину світобудови, де людина – лише маленька грудочка землі. Автор звертає свою молитву і співає славу, як Катулл, не Гіменею, він звертається до богів світла і темряви, до всіх стихій природи, до християнських небес – це вершина відчуття місця людини у всесвіті. Людина аж ніяк не рівна богам, однак вона може зберегти себе в нащадках.

Спенсер описує весілля послідовно, подія за подією, так як це відбувається насправді. Автор дозволяє собі чуттєвість при описі нареченої, легкість і жартівливість при передачі весільних дійств. Через те, що твір мав би відповідати певним традиціям у написанні епіталам, у ньому багато метафор, символів, алегорій, порівнянь, традиційних жанрових «дійових осіб». Водночас епіталама звучить відверто, чуттєво, задушевно, як ода почуттям закоханих.

Список використаної літератури

1. Бурова И. И. «Малые поэмы» Эдмунда Спенсера в контексте художественных исканий елизаветинской эпохи : дисс. ... доктора филол. наук : 10.01.03 / Ирина Игоревна Бурова. – СПб., 2008. – 644 с.
2. Гаспаров М. Л. Поэзия Катулла / М. Л. Гаспаров // Катулл. Книга стихотворений. – М. : Наука, 1986. – С. 155-207.
3. Jones H. S. V. A Spencer Handbook [Electronic resource] / H. S. V. Jones. – New York : F. S. Crofts & CO, 1930. – 424 p. – Access mode: <http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=8891432>
4. Kellogg R. Thought's Astonishment and the Dark Conceits of Spenser's «Amoretti» in the Prince of Poets / Robert Kellogg // Essays on Edmund Spenser. – New York : New York univ. press, 1968. – P.139-151.
5. Lever J. W. The Elizabethan Love Sonnet / J. W. Lever. – London : Methuen & Co, 1956. – 282 p.
6. Spenser E. Epithalamion [Electronic resource] / EdmundSpenser. – Accessmode: <http://www.englishverse.com/poems/epithalamion>.